

Gemeente Haaksbergen
T.a.v. de gemeenteraadsfracties
Blankenburgerstraat 28
7481 EB Haaksbergen

Datum: Amersfoort, 21 april 2023

INZAKE: Voortgang voorgenomen zoutwinning

Geachte leden van de gemeenteraad,

Op 23 maart jl. diende Nobian bij het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) een zienswijze in op het ontwerpbesluit tot afwijzing van de door ons aangevraagde omgevingsvergunningen voor de voorgenomen zoutwinning in Haaksbergen.

Via deze brief richten wij ons graag ook rechtstreeks tot de gemeenteraad en de inwoners van Haaksbergen. Wij willen u meenemen in de volgende punten:

- Het belang van zoutwinning;
- Zorgen die bij de zoutwinning een rol spelen;
- Het proces tot nu toe;
- De nog verdergaande landschappelijke inpassing;
- Het aspect mijnbouw-veiligheid;
- De verdeling van lusten en lasten.

Het belang van zoutwinning

Nobian produceert en verkoopt hoogwaardige zoutproducten die worden gewonnen uit ondergrondse zoutvoorraden in de omgeving van Hengelo en Enschede. Deze winning vindt al plaats sinds 1919. Deze historische aanwezigheid van Nobian in Twente is nog altijd zichtbaar, bijvoorbeeld in de vlag van Boekelo waar een zouttoren op staat. In de loop der tijd is Nobian uitgegroeid tot een van de fundamenten van het Twentse bedrijfsleven en, als founding partner van de Universiteit Twente, de regionale kenniseconomie. Daarnaast levert Nobian warmte aan het warmtenet van Hengelo en is er een intensieve samenwerking met Twence voor het gebruik van duurzame stoom.

Zout en zoutderivaten zijn strategische en onmisbare grondstoffen voor de productie van essentiële en alledaagse goederen. Zout uit Twentse bodem is zeer zuiver en daarom zeer geschikt als grondstof voor de industrie. Vijfentachtig procent van het zout dat door Nobian wordt geproduceerd,

wordt gebruikt als grondstof voor het chloor-alkaliproces: de elektrolyse van een zoutoplossing voor de productie van chloor, natronloog en waterstof. Via chloor en natronloog vindt zout zijn weg in tal van producten die een grote rol spelen in ons dagelijks leven, zoals geneesmiddelen, bouwmaterialen, papier, isolatiematerialen, aluminium, zeep en meer. De overige vijftien procent van het zout wordt als direct product toegepast in de vorm van consumptiezout voor menselijk, dierlijk (likstenen) en veterinair gebruik, als onthardingszout en als strooizout. De zoutchemie van Nobian in Twente biedt (direct en indirect) werk aan ruim 1000 personen.

De zoutwinlocaties in Twente zijn belangrijk voor het voortbestaan van Nobian, omdat de bestaande zoutcavernes in Twente waar Nobian op dit moment zout wint richting het einde van hun levensduur gaan. Om de zoutproductie in Hengelo na 2025 te kunnen voortzetten zijn nieuwe cavernes nodig. Al in 2007 tot 2009 zijn verkenningen uitgevoerd naar nieuwe gebieden in de omgeving van Hengelo voor de winning van zout. Uit deze verkenningen bleek dat het betreffende gebied in de buurt van Haaksbergen het geschiktst is.

Zoutwinning uit eigen bodem biedt Nederland leveringszekerheid van een onmisbare grondstof voor industrie en maatschappij en maakt Nederland strategisch onafhankelijk van andere landen voor de productie van essentiële materialen voor de economie en de energietransitie. Zoutwinning uit eigen bodem is bovendien economisch de meest rendabele, maar ook de duurzaamste optie. Er is onvoldoende capaciteit om zout op korte termijn vanuit andere plekken in Europa te importeren. De import van zout uit regio's buiten Europa is te kostbaar geeft daarnaast minder leveringszekerheid en is zeker ook minder duurzaam, zowel vanuit het oogpunt van productie als transport.

Traject en participatie voorafgaand aan de raadsvergadering van 26 oktober 2022

Zoals bekend, werd aan Nobian op 7 juni 2012 een vergunning verleend op grond van de Mijnbouwwet voor het winnen van zout aan de noordzijde van Haaksbergen. Als onderdeel van verlening van de winningsvergunning werd onder andere de veiligheid van de zoutwinning uitgebreid onderzocht. Daarbij heeft de gemeenteraad zoutwinning ook ruimtelijk aanvaardbaar gevonden. Dat blijkt ook uit het feit dat in 2013 een wijzigingsbevoegdheid in het bestemmingsplan werd opgenomen. Deze bevoegdheid is in 2017 opnieuw bevestigd en op dit moment nog steeds van kracht.

In juli 2019 is Nobian gestart met het vergunnings- en participatietraject voor een omgevingsvergunning en een update van haar winningsplan. Het eerste contactmoment bestond uit een startvergadering waarbij alle betrokken vergunningverleners en adviseurs waren uitgenodigd, waaronder de gemeente Haaksbergen. Tijdens deze bijeenkomst is het vergunning- en participatietraject op ambtelijk niveau besproken en afgestemd.

In januari 2020 zijn de contact- en participatiemomenten met de omwonenden van start gegaan. Een overzicht van de wijze en momenten waarop contact heeft plaatsgevonden met de gemeente Haaksbergen en de omgeving, in de periode januari 2020 tot aan de raadsvergadering op 26 oktober 2022, is opgenomen in de zienswijze zelf. In het bijzonder in de periode januari-juni 2022 hebben meerdere plenaire informatieavonden en overlegmomenten met omwonenden plaatsgevonden. Ook is er inspraak geweest van omwonenden op de ontwerpen en de landschappelijk inpassing. Tijdens al deze gesprekken kwam tot in de zomer van 2022 niet naar voren dat het voorgenomen ontwerp te industrieel zou zijn. Dit is pas later onderdeel geworden van de discussie, vanaf het moment dat er ook meer media-aandacht voor het project werd gezocht. De verantwoordelijke wethouder gaf in een televisie-uitzending aan dat er drie eisen ('keiharde randvoorwaarden') vanuit de gemeente waren: nulmetingen, garantie op schadevergoeding en een omgekeerde bewijslast. Deze eisen hadden betrekking op mijnbouwveiligheid en niet op de ruimtelijke inpassing van de zoutwinningsactiviteiten. Desalniettemin heeft Nobian op 6 juni 2022 een aantal schriftelijke toezeggingen gedaan aan de gemeente Haaksbergen: nulmetingen, extra versnellingsmeters, permanente monitoring en een garantiefonds op afstand.

Na het bezoek van de Staatssecretaris aan Haaksbergen en St. Isidorushoeve heeft er in de zomer van 2022, onder coördinatie van het ministerie en met een externe gespreksbegeleider, overleg plaatsgevonden met een vertegenwoordiging van werkgroep Laat de Hoeve niet Zakken en een gemeenteraadslid. Op basis van de in dit overleg gemaakte afspraken heeft Nobian vier locaties uit het project verwijderd. In onze brief aan de gemeente Haaksbergen van 20 september 2022 is dit toegelicht en bevestigd. In deze brief is Nobian ook ingegaan op het voorgenomen omgevingsfonds en omgekeerde bewijslast ("bewijsvermoeden").

Verklaring van geen bedenkingen

Voor de oprichting, aanleg en ruimtelijke inpassing van de zoutwinningsactiviteiten is een omgevingsvergunning vereist. Om die te verkrijgen moet beperkt worden afgeweken van de geldende bestemmingsplannen van de gemeente Haaksbergen. De Staatssecretaris van EZK heeft de gemeenteraad in januari 2022 daarom verzocht om een verklaring van geen bedenkingen ("**vvgb**") te verlenen voor de *ruimtelijke inpassing* van de zouthuisjes voor (uiteindelijk) acht concrete zoutwinlocaties en de daar bij behorende leidingen en infrastructuur aan de noordzijde van Haaksbergen.

Op 26 oktober 2022 besloot de gemeenteraad om een ontwerp vvgb te weigeren. Als gevolg hiervan heeft de Staatssecretaris twee ontwerpbesluiten ter inzage gelegd tot weigering van de aangevraagde omgevingsvergunningen. Omdat de vergunningen overigens kunnen worden verleend (zo blijkt ook uit de ontwerpbesluiten), komen de ontwerpweigeringen volledig voort uit het

besluit van de gemeenteraad om geen vvgb af te geven.

Nobian is van mening dat de punten die door de gemeenteraad zijn verwoord in het aangenomen amendement geen goede grond bieden voor het besluit om een ontwerp vvgb te weigeren. De argumenten hiervoor hebben we uitgebreider toegelicht in de zienswijze die wij op 23 maart jl. hebben ingediend bij de Staatssecretaris. Deze zienswijze wordt door het ministerie met de gemeenteraad gedeeld. Voor de volledigheid zal Nobian het hoofddocument van de zienswijze meesturen met deze brief.

Geuite zorgen en belang van feitelijk informatievoorziening

Ondanks de gedane toezeggingen en aanpassingen aan het ontwerp, en ondanks het feit dat zoutwinning al decennia veilig en verantwoord plaatsvindt (zie ook hieronder), blijken er toch nog een aantal zorgen en misverstanden te spelen bij de inwoners en de gemeenteraad van Haaksbergen. Zoals wij ze begrijpen komen deze uiteindelijk neer op een onbehagen over de komst van zoutwinning als zodanig. Daarbij spreken omwonenden en enkele raadsleden ook herhaaldelijk van dreigende "Groningse taferelen". Ook wordt gewag gemaakt van de aanleg van "industrieterreinen" en wordt onjuiste informatie gedeeld over bijvoorbeeld de afmetingen van de winlocaties. Uit de vergunningaanvragen en de presentaties die Nobian aan omwonenden heeft gegeven en uit de gesprekken die zijn gevoerd, blijkt dat de feiten anders liggen. Hoewel we als Nobian begrip hebben voor de emoties, is het tegelijkertijd is het ook van belang oog te houden voor deze feiten. Misverstanden over de impact en het belang van zoutwinning leiden tot onjuiste berichtgeving en daardoor tot onterechte zorgen over de veiligheid.

Een groot aantal van de bestaande zorgen, ook als ze geen onderdeel zijn van de landschappelijke inpassing, kunnen wij wegnemen met feitelijke informatie, wat we in meer detail doen in de ingediende zienswijze. Zoals toegelicht heeft Nobian zich sterk ingezet om de nodige (preventieve) waarborgen en garanties af te geven, en ook om het ontwerp zo maximaal mogelijk in te passen in het landschap.

Aanpassingen landschappelijke inpassing

Om tot een nog betere landschappelijke inpassing te komen, worden het ontwerp en de uitstraling van de zoutwinningslocaties als volgt aangepast. Alle zichtbare leidingen en vaten zullen ondergronds worden gebracht. Ook zal het huisje met de elektro- en instrumentatievoorzieningen een vergelijkbare agrarische uitstraling krijgen als de zouthuisjes. De hoogte van de zouthuisjes is daarnaast teruggebracht tot minder dan 5 meter boven het maaiveld. De zoutwinlocaties zullen ook niet meer omsloten worden door hekwerk, omdat alle apparatuur in een zouthuisje of ondergronds

zal worden geplaatst. Tijdens het onderhoud wordt in verband met wettelijke verplichtingen wel een tijdelijk hekwerk geplaatst. Daarnaast zullen wij high-end kunstgras plaatsen op het verharde oppervlak, zodat dit een natuurlijke uitstraling heeft. Als bijlage bij deze brief treft u afbeeldingen aan van de nieuwe uitstraling van de zoutwinningslocaties. Deze zijn ook gedeeld met de direct omwonenden.

Geen grond voor weigering vvgb

Wij zijn van mening dat met deze aanvullende aanpassingen, toelichtingen en toezeggingen er, binnen het ruimtelijk toetsingskader van de gemeenteraad en op basis van eerdere besluitvorming en behoorlijk bestuur, geen redelijke gronden meer zijn op basis waarvan de gemeenteraad de vvgb voor de omgevingsvergunning kan weigeren. Onze activiteiten zullen plaatsvinden op een veilige en duurzame wijze, het ontwerp is tot stand gekomen in samenspraak met de omgeving en de gemeenteraad. We verzoeken de gemeenteraad deze brief daarom bij uw definitieve besluitvorming te betrekken en de vvgb af te geven. Uiteraard zijn we graag bereid om met de gemeente verder in gesprek te gaan, zoals dat de afgelopen tijd ook al is gebeurd.

Veilig en verantwoord

Tot slot gaan wij nog kort in op het aspect mijnbouw-veiligheid. Het maatschappelijke en politieke debat over de gevolgen van de gaswinning hebben terecht geleid tot een debat over de rol van mijnbouw in Nederland en vragen over veiligheid. In de discussie over zoutwinning in Haaksbergen wordt hier door sommigen ook naar verwezen. Hierbij dient wel te worden opgemerkt dat de impact van zoutwinning door oplosmijnbouw fundamenteel anders is dan andere vormen van mijnbouw. Dit komt door zowel de techniek als door de zeer beperkte gevolgen aan de oppervlakte.

Uit onze historie van meer dan een eeuw mijnbouw in Twente blijkt dat zoutmijnbouw veilig en verantwoord is. Bij de zoutwinning zoals die door Nobian wordt uitgevoerd is geen sprake van schade aan huizen of gebouwen. Ook leidt zoutwinning niet tot aardbevingen, omdat het zout uit een stabiele steenlaag wordt gewonnen door oplosmijnbouw. Uit voorzorg monitort Nobian wel al haar cavernes via een "microseismisch meetnetwerk", onder toezicht van SodM. Binnen Nederland oordelen de experts van TNO, SodM en Tcbb verder over de veiligheid van te vergunnen projecten. Voor de voorgenomen winning in Haaksbergen is positief geadviseerd over de veiligheid.

Via berichtgeving uit de media heeft Nobian vernomen dat het college van gemeente Haaksbergen nog vragen heeft over het advies van SodM ten aanzien van het winningsplan. Dit zou vooral gaan over de mate waarin de voorwaarden van SodM worden geïmplementeerd of meegenomen in de vergunningverlening. Voor de volledigheid, het winningsplan is geen onderdeel van de

omgevingsvergunningen en daarom ook geen onderdeel van de besluitvorming over de verklaring van geen bedenkingen.

De vertrouwelijke adviezen van SodM en TNO aan het ministerie worden pas publiek bij het ter inzage leggen van een ontwerp besluit. Nobian kan dus (nog) niet op die adviezen reflecteren. Dat neemt niet weg dat wij wel iets kunnen zeggen over de punten die via de media naar buiten zijn gekomen. Hierbij dient een onderscheid gemaakt te worden tussen algemene voorwaarden vanuit SodM voor veilige zoutwinning en de actuele werkwijze en reeds genomen maatregelen:

- Wat betreft het verplichten van de tijdige installatie en kalibratie van een microseismisch meetnetwerk: Dit is al onderdeel van de werkwijze van Nobian. In het winningsplan voor Haaksbergen geeft Nobian zelf aan dat er een microseismisch netwerk zal worden aangelegd. Uiteraard zal dit voor de start van de winning worden gekalibreerd. Aan deze voorwaarde is dus al voldaan. Nobian heeft geen bezwaar als dit een formele vergunningsvoorwaarde zou worden, al is het strikt genomen niet nodig omdat het al onderdeel van ons plan is.
- Een seismisch risicobeheersplan (SRB) ook onderdeel van de huidige werkwijze. Dit staat beschreven als onderdeel van het caveerne management systeem. Ook aan deze voorwaarde is dus al voldaan in het winningsplan en zou ook (ten overvloede) als vergunningsvoorwaarde kunnen worden toegevoegd.
- Ook wordt gerefereerd aan een degelijk *well management* systeem (WIMS) om putintegriteit te bewaken. Nobian werkt al jaren met een gedegen en goed werkend WIMS. Dit wordt door SodM geïnspecteerd. Ook het WIMS staat reeds in het winningsplan vermeld en zou eveneens (ten overvloede) als vergunningsvoorwaarde kunnen worden opgenomen.
- Ook stelt het college dat er bij nieuwe zoutboringen specifieke geologische boorgegevens verzamelt dienen te worden over hoe een caveerne zich ontwikkelt. Nobian heeft dit in het winningsplan uitvoerig beschreven. Pas als deze gegevens er zijn en zijn geanalyseerd zal met de winning worden begonnen.

De afweging over welke voorwaarden al dan niet in de vergunning dienen te worden opgenomen, is ter beoordeling van de vergunningverlener (het ministerie van EZK).

Voor de kwaliteit van de informatievoorziening over zaken die betrekking hebben op de veiligheid is het raadzaam dat deze niet in isolatie, maar in samenhang met de reeds genomen of voorziene maatregelen en het volledige winningsplan worden besproken. Gezien het belang van veiligheid is het belangrijk om te voorkomen dat er misverstanden of onterechte zorgen ontstaan.

Verdeling lusten en lasten

Nobian is een voorstander van een goede verdeling van de lusten en de lasten van haar activiteiten, in lijn met de Contourennota Aanpassing Mijnbouwwet die de Staatssecretaris op 20 januari 2023 aan de Tweede Kamer heeft gestuurd. Het uitgangspunt hierbij is dat de omgeving waar deze activiteiten plaatsvinden zou er ook meer direct voordeel van moet ondervinden. Nobian heeft hier niet op willen wachten en via het maatschappelijke fonds hier al een invulling aan gegeven. Indien het project in Haaksbergen wordt vergund, gaat Nobian graag verder in gesprek met de gemeenteraad over hoe het beste invulling kan worden gegeven aan een betekenisvolle aanwezigheid voor de langere termijn. Daarnaast wil Nobian ook na de afgifte van de vvgb en tijdens de periode van zoutwinning overleg blijven voeren met de gemeenteraad, of met een daartoe aangewezen commissie, en waar nodig afspraken te maken over zaken die de gemeente Haaksbergen en haar burgers aangaan.

Met vriendelijke groet,

De directie van Nobian

BIJLAGE

Aangepast ontwerp: lager, groener, geen hekken, geen industriële elementen, geen licht of geluid.

